НОВА РАДА

Тимчасові умови передплати на 1918 рік.

на 9 міс.	на 8 міс.	на 7 міс.	на 6 міс.	на 5 міс.	на 4 міс.	на 3 міс.	на 2 міс.	на 1 міс.
—	—	—	—	—	—	24 р.	16 р.	8 р.

Передплати приймається тільки з 1-го числа кожного місяця. — За зміну адреси 50 коп. (при зміні доконче прикладати стару адресу).

Адреса редакції й контори:

У КИЇВІ, ІНСТИТУТСЬКА, 22.

Телефон редакції 64—80. Почт. скринька № 373.

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА Й ЛІТЕРАТУРНА.

Виходить що-дня, окрім понеділків і днів після великих свят.

Умови друкування оповісток:

На I сторінці: 3 карб. — коп
На IV „ 1 „ 75 коп
за 1 рядок в 1 шпальту петіта за кожний раз.

Особам, що шукають праці за оголошення небільше як в 3 рядки в шп, 1 карб. 75 коп. за 1 раз.

Контора відкрита від 10—6 год. дня

Ціна окремого № у Києві 35 к.
В провінції і на вокзалах 35 к.

№ 122. Середа, 24 (11) липня 1918 року. № 122.

Київське Комерційне Т-во Взаємного Кредита

28 (15) с. липня о 12 годині дня в помешканні Банку Інститутська, 3) одбудуться другі, дійсні при всякій кількості присутніх, Загальні Збори п. п. членів Т-ва для розгляду справоздання за р. 1917, обрахунків на р. 1918, вибору членів Ради, Правління і Ревізійної Комісії, замість вибуваючих, для розгляду питання про участь в організації Центрального Банку Т-в Вз. Кр. на Україні і біжуч. справ. 2—927—1

КОСТЯНТИНОГРАДСЬКА

ПОВІТОВА НАРОД. УПРАВ.

запрохує осіб-українців з вищою та середньою (інститутською) освітою та службовим стажом на посади інструкторів початкових шкіл повіту, а також на посади інструкторів та на вчителів вищих початкових шкіл. Платня першим—450 кар. що місяця з роз'їздними засобами земства, а останнім—295 карбов., інспекторам опріч того за завідування по 50 карбов. що місяця.

Передбачаються посади на вчителів початкових та 2-х класових шкіл для осіб з спеціальною (учительска семинарія) та середньою освітою.

Жалування 187 карбов. 50 коп. та кватирна або кватирні гроші по 25 карбов. що місяця. Будуть добавки за вислугу років в такому розмірі за перше та друге трехріччя по 20% і за третє 10%. З проханням звертатись до УПРАВИ. 3—913—3

Пропав французскій бульдог, сука, кличка „Топси“ масть тигровая, без ошейника, уши вялые, на половину висят.

Просят доставить в Дворец ГЕТМАНА. Будет дано вознагражденіе.

Київ, 24 (11) липня 1918 р.

Культ царизму. Київські праві газети повні звісток про смерть останнього самодержця, повні оповісток про панахиди по йому. Панахиди правлять і гвардійські офіцери—характерно; між иншим тих полків, що зробили революцію, як от волинський—і особистий почет убитого, і так собі охочі люде. Панахиди збірають людей, які нічого не забули і нічого не навчились, і ці забудькуваті люде тепер готові святкувати пам'ять нового мученика. Зібрані люде роблять з смерти—події звичайно тяжкої і трагичної—політичні демонстрації за поворот до того ж самого ладу, що й призвів останнього самодержця до його трагичного кінця. І ці демонстрації промітні людці вже використовують у своїх інтересах: монархичну пропаганду та поворот до „единой недѣлимой“ на багато градусів підігрів божевільний учинок тих катів, що зібралися в Катеринбурзському „совдепі“. Забувши або й не знавши подібних прикладів з історії, вони своїм учинком тільки наблизили час лютої реакції, яка окошиться, звичайно, не на самій Великоросії.

Не про цих божевільних фанатиків або провокаторів маємо говорити. Нас цікавлять тепер ті, що смерть царя роблять способом агітації за царизм. Важко повірити, щоб вони враз справді таки повірили, що вбитий був „правилом віри і образом кротости“, як тепер голоситься з церковних кафедр. Події останнього царювання, во-істину крівавого, у всіх перед очима, і навіть праві елементи в останні перед революцією дні прийшли до думки, що так далі жити не можна. І праві ж елементи не тільки не обороняли тоді царя, а, як д. Шульгин, навіть власноручно помагали здирати з його корону, і брали—може нещиро, з остраху, як дехто з волинських офіцерів, — участь у лютневому повстанні. І може ті самі офіцери тепер правлять панахиди, маніфестуючи свої „вѣрноподданическія чувства“...

Особиста доля вбитого звичайно може тільки самий жаль викликати. Але панахидники цілять далі. Вони на цій жалю достойній особистій долі будують реставрацію царизму. І може серед людей, старим духом перенятих, ці нещирі блюзнірські заходи стріватимуть спочуття й успіх. Розчарування од революції багато цьому спричинитись може в тих обивательських верствах, що живуть тільки безсередніми імпульсами та враженнями.

І от для цього обивательства не зайва була б річ нагадати, що нинішні панахидники та панегиристи сами ж і спричинилися як до загального розвалу, так і до розбиття їхнього кумира. Не хто, як вони, підтримували всі божевільні заходи вирожденного самодержавія; не хто, як вони, довели його до абсурду; не хто, як вони, сприяли і світовій війні й тому ганебному становищу, яке мусіла заняти в ній нещасна під їхньою опікою держава. І коли тепер вони виносять на люде свій „гробъ повапленый“—оте самодержавіє — і починають знов його вимальовувати, то в тому можемо бачити тільки спробу нового знущання з народу, нового повороту його до старої неволі. Т жко, в крові та муках, в огні й невимовних стражданнях нарождається воля—то правда. Багато розбишак і вовків в овечих шкурах удавало й удає прихильників і слуг святої волі—це також сумна, тяжка правда. І з ними треба, мусимо боротись. Тільки не „гроби повапленi“ можуть тут допомогти: вони тільки обопільно одно одному допомагають. Культ царизму викликав вовків з їхніх темних нетрів, вовки ж помагають тепер культ царизму воскресити. І це повинні пам'ятати всі, що не через воскресення царизму дорога до щастя і волі пролягає.

Загадкова політика.

М. Якименко.

До становища народньої освіти на Україні.

Навряд чи де небудь і коли небудь питання народньої освіти стояло так гостро і мало таку велику вагу, як тепер на Україні.

Ми не будемо вже казати про національне значіння школи,—це питання осібне, і не його ми маємо на меті. Але брак зрозумілої для народа школи зробив те, що не освічений національно народ наш зостався ніяк не освіченим, і культурним своїм розвитком він мало чим стоїть вище од того становища, в якому він був за часів Переяславської згоди. Всі наші сусіди, всі прохані і непрохані брати і наші вороги за 200 рок в далеко зайшли вперед, а ми... ми або губили й те, що мали, або, навчаючись у чужій школі, губили свою національну свідомість, пристосовувались до чужого культурного життя, і лишали свій народ майже без культурних людей, без інтелігенції.

Що ж до нашого простого, неосвіченого народу, то він давно загинув би в економічній боротьбі з иншими народами, як би не багацтво нашого краю, як би не те, що народ наш в своїй більшости займається хліборобством.

Отже тепер прийшов час, коли Україні треба подбати не тільки про хліборобство, а й про промисловість і разом з тим треба значно підняти продукційність землі, а для цього перш усього треба підняти культурний рівень людности,—значить, треба подбати про широке загальне і технічне освічення народньої маси.

Те ж саме можна сказати і про вищі верстви нашого народу з так званої інтелігенції. І низький культурний рівень, нездатність до напруженої роботи, захватані вершки науки замість широкої дійсної освіти і певного знання того діла, за яке вони беруться,—все це робить їх роботу не тільки мало продуктивною, мало корисною для краю, а часто-густо і прямо шкодливою.

Через те нема нічого дивного, що як тільки війна, економичний занепад краю, страшенне безладдя одкрили вільний шлях, у нас зараз з'явилась сила всяких шахраїв, мародерів, спекулянтів усякого кольору, котрі як паразити з усіх боків обсіли наше життя і своєю „освіченою діяльністю“ допомогли всяким иншим обставинам довести державу до того катастрофичного становища, в якому вона тепер пробуває. Для такої „діяльности“ не треба було ні упертої праці, ні широкої освіти, ні певного знання чого небудь,—треба було тільки великих апетитів та визнання своєї нездатности до того, щоб у важкій економічній боротьбі всіх проти всіх чесними способами вийти переможцем.

Через те нема нічого дивного і в тому, що у нас тепер, коли настав час направить життя хоч на який небудь певний шлях, не вистарчає людей, нема з кого скласти адміністраційний апарат краю.

Таким чином, хоча б з якого боку ми глянули на відродження нашої держави, чи з боку національного об'єднання всіх народів, що населяють Україну, чи з боку економичного розвитку краю, чи з боку його політичного стану,—у нас брак культурности, брак громадського виховання, брак людей, що мають чи професійну, чи справжню загальну освіту, а все це може прийти до нас тільки через дійсно наукову, серьйозно поставлену і, одночасно, відповідну до вимогів життя школу.

Надзвичайне значіння школи для нашого краю робить надзвичайно важною й роботу нашого міністерства освіти і вимагає від його великої творчости, а разом з тим і великої обережности в організації школи на Україні, незалежно від її національної приналежности.

До нас дійшла чутка, що міністерство освіти вже спроектувало й організацію керування школами на Україні і навіть виробило тип „єдиної школи“, і що це все—без попереднього обміркозування на місцях, без оголошення в печаті—має бути перетвореним у життя. А тим часом, як зачуваємо, проект міністерства відроджує учебні округи, хоч і в формі дуже численної коллегії, а загальні програми, навіть поділені по роках майбутньої школи, знов мають скувати живе діло організації школи тими ж мурами, якими були сковані російські школи, витворені Толстими, Деляновими, Кассо.

На нашу думку, беручи на себе вироблення програми—minimum і організуючи справжній компетентний контроль над діяльністю майбутньої школи через своїх інструкторів, склавши при центрі авторитетний з наукового і педагогичного боку „учений комітет“ для розгляду принципіяльних питань шкільної освіти й організації *державної* школи—міністерство освіти повинно дати *громадським* школам як найбільше волі що-до витворення типу та її організації. Тільки вільна творча робота вільної школи під доглядом органів державного міністерства освіти може забезпечити прогрес у ділі шкільної організації краю; тільки так можна витворити той тип або ті типи школи, котрі б найкраще відповідали вимогам життя.

А для цього треба перш над усе викинути раз на ввесь час ті „середосміння“, ті держави в державі, якими були завжди в Росії учебні округи, і зійти нарешті з формального погляду на школу.

Ми чули, напр., що прохання деяких шкіл про зміну їх типу одсовуються на основі того, що такого типу не знає закон, вироблений російським міністерством освіти. Нагадуємо українському міністерству, що не життя для закону, а закон для життя, і що для того, щоб викликати на місцях живу творчу роботу, треба їм назустріч вимогам громадських організацій. Без їхнього зацікавлення та допомоги не можна витворити нової школи, котра так потрібна нашому краю.

Що-до колегіяльних окружних управлінь, то ми думаємо, що ми бідні коштами і людьми, щоб розводити по Україні численні організації канцелярії, котрі, одбіраючи у держави силу грошей, одриваючи силу людей од більш корисної роботи, можуть стати тільки на дорозі до творчої роботи—з одного боку, центрального органу, а з другого—місцевих організацій, котрі одинаково і безпосередно повинні бути зацікавлені в поширенні народньої освіти і в організації здорової школи.

Для шкіл, як державних, так і громадських, коли вони того вимагають, і взагалі для роботи міністерства освіти у держави повинні знайтись потрібні кошти раніш, ніж на що-небудь инше, але ж неможна цих коштів одривати від школи для розпложування окружних рад та окружних канцелярій, аби дати посади людям, що нездатні ні до якої иншої роботи. У нас і так встигла вже розплодитися сила всяких канцелярій, де щось пишуть і куди кидається багато грошей... але наші міністерства не одповідальні в своїй діяльности.

Невже ж і міністерство освіти піде тим же шляхом?

Громадянин.

З газет та журналів.

* * *

Легким сконом. Міняють люде фронт. Міняють легко, зручно, з одного скоку, граціозно... Недавно ми подавали з львівського „Українського Слова“ враження одного з таких граціозних людей; тепер „Наша Думка“, орган закордонних українців у Києві, доповнює наші відомости новими даними. Квітневий переворот,—пише „Наша Думка“—викликав протест в Галичині та Буковині. Висловом цього протесту служила в той час галицька та буковинська преса, а в першій мірі „Діло“. Але це тревало не довго. Думки поділилися. Частина народньо-демократичної партії, якої виразником являється „Українське Слово“ змінила свою тактику. „Українське Слово“ уважало за відповідне навіть накинутися не тільки на проф. М. Грушевського, але зневажити память Драгоманова та других наших визначних людей, а за це вихваляло теперішних державних мужів. Це не подобалося було навіть „Ділу“ і воно виступило з реплікою проти цього. Але сталося диво. „Діло“, яке до недавна стояло на непримиримім становиску супроти перевороту нагло змінило фронт. Щоби це зробити політично, воно вибрало собі за предмет нападу австроугорських українців, що проживають в Києві, а січових стрільців передусім. Очевидно, як воно все буває,—„Діло“, нім розсипалося похвалами для нових носителів власти в державі, мусіло порш за все кольнути тих людей, що стояли при державній кермі до квітневого перевороту.

Далі йде цитата з „Діла“—нової орієнтації на власть имущих.

„Тай як би тодішні відповідальні українські політики були вміли в час піднятися вище відомих партикулярних настроїв супроти „галичан“ і „галичанщини“, настроїв, яким сумний теоритичний памятник збудував проф. Михайло Грушевський в своїх психольогично-політичних міркуваннях про органічну низшість і духовну меншевартість українського галицького елементу в порівнанню з елементом „Придніпрянщини“. Такі вчені гадки висловлює Діло про цих людей, що стояли при державній кермі минулого року осеню, котрі ніби то не хотіли в відповідний час покликати до життя У. С. С., які булиби оборонили державу перед тим, що сталося пізнійше.

В інтересах правди можемо тільки сказати, що ніхто не обстоював так єднання з Галичиною, як проф. Грушевський, і ніхто стільки заходів для того не зробив, як він же. Наслідки бачимо... Легко міняють люде фронт!

* * *

Грація. Зате „Кіевская Мысль“, відродившись після якогось часу, фронту не змінила, а відродила й старі свої завички: знову взялась до підморгування. І робить це з тим самим африканським темпераментом і грацією гіппопотама, як і перше. Навівши з „Одесской Мысли“ цитату про зростання серед українців австрійської орієнтації, „К. М.“ од себе додає:

Къ этому нужно добавить, что сотрудниками „Одесской Мысли“ являются г-да Донцовъ, Ефремовъ, Лотоцкій, Михновскій, Никовскій, Саликовскій, А. Шульгин, Чеховскій и другіе украинскіе дѣятели. И информацію украинскихъ общественныхъ настроеній въ „Одесской Мысли“ надо считать весьма авторитетной...

Може. Але до „многозначительнаго многоточія“ „Кіевской Мысли“ з

свого боку додамо, що співробітниками цієї напр. газети були свого часу такі стовпи большевизму, як Троцький та Луначарський. То чи вони теж відповідали за інформацію „Кіевской Мысли“ і чи „Кіевская Мысль“ за них відповідала? І ще додамо: до чого він навик, про те й реве з прирожденною йому грацією.

Чи матимемо цукор?

З відомостей, що надходять з сіл бачимо, що коли справи наші будуть і на далі йти так, як вони йдуть і провадяться на селі тепер, то в найближчому навіть майбутньому ми бідні багачи хліба і всяких благ земних, матимемо в себе не тільки хлібний, а також і цукровий голод. Про хліб якось писалося вже в „Н. Раді“, що ж до цукру, то і в цьому вже році через відомі причини, цукрового буряка, а значить і цукру матимемо може половину торішнього, а що ж то буде вже на той рік?

Посівів у цьому році взагалі було зроблено трохи менше торішнього, але й з тих значна частина пропала зовсім: чимало пересіяно, а чимало так і залишилося не обробленими й постікало, або позаростало бур'янами.

Не будемо вишукувати винних констатуємо тільки той сумний факт, що головне наше багацтво й надія—хліб та цукор—занепадає, держава й народ убожіє й знесилюється... Отже уряд наш мусить на цю небезпечність звернути як найпильнішу свою увагу і вжити відповідних заходів, щоб подіяти на збільшення продукції в нашій державі як хліба, так і цукру, бо досидітися можемо також і ми до того, що не тільки що другим давати, а й самим нічого буде їсти.

Скажуть може, що це справа самих цукроварів, як безпосередньо зацікавлених, і вони самі повинні подбати про збільшення виробу свого краму. Але на це треба завважити, що таке було б може трохи до речі в звичайні, нормальні часи, коли цукроварам треба було дбати про забезпечення свого заробітку, який, у данному разі, здебільшого, був тісно зв'язаний з розвитком продукції, тепер же переживаємо такий час коли цукроварам, та у взагалі всяким промисловцям, дбати та журитися дуже про заробіток нема чого—вони й так матимуть його, скільки схочуть. Навпаки, скоріше в їхньому інтересі не дуже то побиватися за великим виробом цукру—і мороки менше, та й натуральна „нормировка“ переводиться й з усіх боків виходить безпечніше й затишніше поки що.

Отже, принаймні в найближчому часі, навряд чи можна покладати в в цей бік великі надії, бо імпульс власного інтересу, в данному разі, через цілковиту забезпеченість його, у цукроварів замалим не істнує. Тому в цю справу мусить встрити держава, яка повинна журитись не тільки прибутками та безтурботністю „цукрових королів“, а також і добробутом усіх. Але встрявати і втручатися не тільки тим способом, щоб одніматн в господаря його буряк на користь місцевого цукровара й таким чином першого позбавляти його права своєю працею й добром порядкувати, або примусовими роботами на заводських плантаціях, а встрявати також і таким способом, щоб забезпечити інтереси селянина—дрібного господаря, участь якого в продукції цукрового буряка, як відомо, була і є у нас таки чимала. Бо як однією тільки силою колодязь копати, то води з його не пити. Отже одним примусом нічого тут не запоможем. Звичайно, коли на інтерес держави й загалу не дивитися очима інтересу одиниць, або поодиноких нечисленних груп,

В теперішній економичній і с.-господарській політиці інтереси загалу, інтереси багатьох порушуються на користь меншости, на користь порівнюючи, не багатьох. Що до села, то там власний інтерес, інтерес продуцента-хлібороба, цілком нехтується, навіть заперечується. Це підкопує й страшенно стримує енергію, активність і охоту до праці „на ринок“, до продажу продуктів господарства і зводить продукцію збіжжа до обмеження норм власної потреби, тоб-то повертаємося до стану натурального господарства. Це призводить до кризису до загальної голоднечі, до всяких небезпечних ексцесів та експериментів.

Про хліб вже писалося, що є небезпека голоду, бо посіви хліба на той рік неминуче зменшаться. Така сама, коли не гірша небезпека є також і що-до посівів цукрового буряка. Не маємо розводити тут зараз справу на широку руч, а з огляду на близький час підготовчих заходів та робіт у полі під посів буряка на 1919 рік (призначення поля, оранка, умови з заводами, то що), звертаємо на цю справу увагу кого слід, щоб заздалегідь подбати про неї й не змозі уникнути небажаних наслідків для нашої держави од байдужости та безпечности в цій справі одповідних сфер.

З'осібна, що-до дрібних плантаторів, то щоб їх знову заохотити до посіву цукрового буряка й забезпечити їхню працю взагалі—й од визиску цукроварів з'осібна, на мою думку, треба негайно виробити, встановити й широко розголосити якісь певні тверді ціни на цукровий буряк, щоб селянин—хлібороб, чи який инший плантатор, зараз знав і був певен, що працею своєю він цілком вільно порядкує і що в усякому разі вона буде справедливо оплачена, витрати забезпечені й од втрат та клопоту на цій культурі він безпечний. Треба, щоб селянин хлібороб був певний і твердо почував, що він, а не хтось инший, не труженик, є головним господарем і власником свого добра, своєї праці, своєї одинокої надії й засобу до життя та задоволення своїх життьових потреб. Бо инакше який же тут може бути спокій, яка може бути охота до господарювання, до дбання, до праці?.. Без цього буде тільки зневірря, обурення й усяка руїнницька для всіх колотнеча та безладдя.

Ми певні, що таке унормування, такі забезпечуючі інтерес хлібороба заходи, разом з иншими заходами на його користь,—дуже підбадьорили б хліборобів-плантаторів і ті тисячі і тисячі десятин їхнього посіву запевне були б тоді здебільшого врятовані і забезпечені для майбутнього цукроварства, як у їх власному, так і в державному інтересі. Таким способом можна б також запобігти та врегульовати й ту постійну ворожнечу та суперечність інтересів поміж плантаторами та цукроварами, яка завжди не мало гальмувала нормальний розвиток у нас цієї користної для краю нарости нашого сільського господарства та промисловости.

В противному разі, коли все знову залишиться на ласку Божу, ми можемо цілком позбавитися дрібноплантаторського та й взагалі плантаторського буряка, а з цим й усього того, що дає ця культура нашому господарству взагалі, а селянинові з'окрема, Не кажу вже про те, що сидітимемо ми без цукру не тільки на продаж другим державам, а й для власного свого вжитку, А це вже було б занадто для всіх прикро і треба всіма силами запобігти цьому занепадові, цьому державному лихові—біді.

Ів. Харченко.

Національно-кооперативні справи на Україні.

III. Де що з Поюра Загальна політика на Сході.

Тепер скажемо ще скілька слів про другий кооперативний центр східньої України в Харькові,—це про союз споживчих товариств,—„Поюр“. Він навіть до останніх днів не записувався в акціонери українського кооперативного банку в Київі. Тільки цими днями зроблена постанова правління: купить акцій українбанку на 50,000 карбов. Про нього ми скажемо докладніше другим часом. Зараз же скажемо тільки що і його серцю „Москва не чужда“, і що „едва, другая сыщется Москва“...

Так, у харківській газеті „Вечерній Телеграфъ“ за 19 травня цього року читаємо. „На послѣднем засѣданіи правленія Поюра приняты слѣдующія рѣшенія: (поруч з ассігновкою на харківську кооперативну школу Головчанського 21,975 карб.): По заслушаніи обращенія университета им. Шанявскаго, о субсидіи постановлено: внести в смѣту т-ва на 1918 г. 15,000 руб. субсидіи университету; установить 10 полных стипендій (по 450 руб.). Постановленіе пеі редать на утвержденіе совѣта т-ва“.

Дуже цікаво було б знати: а скільки асигновано т-вом на українські народні університети, на паєві внески в українські центральні кооперативні установи і т. инше?..

* * *

Як видко із усього (дивіться наші перші листи), національна справа в східній кооперативній Україні стоїть зовсім не гаразд.

Щоб її поліпшити і зробити кооперативну політику схода справжньою національною політикою,—треба свідомим українським кооператорам напружити всі свої сили на повну українізацію українських кооперативних та культурно-просвітних організацій. Треба, щоб як найшвидче відчинялась по всій Україні філії та виділи, центральних кооперативних установ України, особливо в таких змісковщених центрах, як Харків, Одеса й инші. Треба, щоб уся культурно-національна і економична робота планомірно поділялась між місцевими організаціями України, та щоб вона гуртувалась і направлялась із одного центра—Київа. Тоді тільки можна буде сподіватися, що Україна справді зробиться самостійною, міцною, і єдиною державою, в якій не буде місця діячам і інституціям, що дбають тільки про „единую недѣлимую Россію“...

Єднання всіх частин і усіх культурних сил України, не так трудно досягнути, бо сам народ українській—за рідну Україну. Це він довів своїм приєднанням до неї. І тільки його сьогоднішня ще невелика організованість та темнота дають змогу розцвітать на Україні й на її кошти розкішним „московським букетам“...

Так допоможіте ж своєму народові кохати і любити *його рідну* культуру, кооперацію і край.

Андр—ка.

Відношення влади до громадських установ.

Дніпровський союз споживчих союзів України, який об'єднує зараз по-над 60 губерніяльних і районних споживчих союзів і коло 600 окремих товариств, одержав цими днями наказ увільнити до 25 липня частину свого помешкання в якому розміщені інструкторський, статистично-економичний і культурно-просвітний одділи,

Правління Дніпросоюза вжило всіх заходів, щоб така постанова була скасована

Не треба забувати того, що Дніпросоюз обслуговує через посередництво районних союзів і окремих товариств міліони споживачів, розпочав переводити в життя велику промислову програму, вперто береться з спекуляцією й дав

Українське товариство допомоги жертвам війни і український уряд.

Були перші часи війни,—1914 р. Слово „Україна“ заборонено було вживати, припинено було всі українські часописи, закрито українські товариства... Часи відомі.

Була сплюндрована Галичина, тисячі, десятки тисяч галичан-українців,—чоловіків, жінок, дітей, священиків—гнали через Київ у Сибір, забивали ними пересильні тюрми, гноїли по участках... діла відомі.

Поляки, латиші, євреї—всі національности гуртувались і закладали свої товариства на допомогу людям своєї народности, зруйнованим війною.

Робилось це, в Київі, в серці України, а українці? Українцям невільно було дбати про своїх людей, закладати будь які товариства.

Проте група української інтелігенції' бачучи „всенародне знищення“ Галичини, наважилася на одчай закласти й українське товариство. Звичайно, воно не мало змоги називатися „*українським*“, а мусіло заховатись під довгим псевдонімом „Общество для оказанія помощи населенію Юга Россіи пострадавшему отъ военныхъ дѣйствій“. Назва ця потрібна була тільки для регістрації,—все ею діяльністю своєю товариство зараз засвідчило, що воно є суто українське товариство й організоване на допомогу українцям і галичанам.

Діяльність товариства „Юга Россіи“, як його звали скорочено всі, відома і в Київі, й по-за Київом.

За самий 15—16 рік товариство допомогло 18.000 галичанам, яких перегняли через Київ. Воно організувало на вокзалі й на Подолі „харчові пункти“, де видано було біженцям коло миліона порцій, влаштувало великий дім для виселенців на 48 покоїв, у якому перебувало за 1915—16 рік більше 2000 чоловіків, жінок і дітей; заклало два захистки для хлопців та дівчат з майстернями; визволило і взяло на поруки всіх заложників-галичан; організувало подорож по Сибіру в справі допомоги засланим галичанам і т. д. *)

Яким робом істнувало товариство, хто давав йому кошти, хто підпірав його?

Підпірала енергія, а кошти давала любов. Нині дивуватися можна тій енергії, яку виявили члени товариства в організаціях своїх справ. Крім власних коштів, товариство одержувало инколи і жертви від поважних інституцій і приватних осіб, що бачучи на-віч діяльність товариства, хтіли допомогти йому. Але така широка діяльність товариства не могла провадитись далі на довгий час на самі кошти членів товариства і спорадичні жертви,—треба було постійної допомоги.

В Київі істнував могутній Татянинський комітет. Добре підтриманий грошима з Петрограда, він плив, як кажуть, „на всіх парусах“. Ріжні національні організації зверталися до нього за допомогою і всі одержували її.

Українське товариство наважилося теж звернутися до Татянинського комітету. Діяльність українського товариства була відома всім і воно було певне, що Тат. комітет не відмовить йому.

Але воно помилилось.

Двічі звертався „Юг Росіи“ до Т. комітета за допомогою і двічі Татян. комітет одмовив українському товариству, одмовив ганебно, вимагаючи, щоб товариство закрило свої „харчові пункти“ і т. ин.

Українське товариство не вважаючи на всі свої героїчні зусилля, мусіло б або припинити свою діяльність, або обмежити її, лишивши без допомоги тисячі інтелігентних українців-галичан, тисячі жінок дітей, дідів. На щастя українського товариства, в Київі отаборився В. Союз Городів. Князь Урусов, голова союзу, поставився надзвичайно прихильно до українського товариства, визначив йому допомогу і з того часу українське товариство почало працювати при товариській допомозі Союзу Городів, на чолі якого стояв барон Ф. Р. Штейнгель.

Минуло три роки, настала воля. Часи перемінились. Шальки українського життя потягло вгору. Українське товариство почало одержувати належну допомогу від українського уряду.

Тим часом з Петрограду прийшов наказ Татянинському комітетові ліквідувати свої справи. До українського товариства допомоги жертвам війни звернувся тов. міністра І. Г. Красновський з пропозицією взяти під свою опіку всіх дітей з захоронків Татянинського комітету, запевняючи „Юг Россіи“, що українська держава даватиме на утримання всіх дітей належні по обрахунках кошти. Таким робом з 1-го січня 1918 року до товариства „Юг Росіи“ перейшло коло 500 дітей з захоронків колишнього Татянинського комітету. По ліквідації „Союза Городів“ українське товариство, знов таки з пропозиції українського уряду, згодилося взяти під свою опіку і всі захоронки С. Г., у яких виховувалось більш 600 дітей. Таким робом зараз українське товариство має під своєю опікою, залічуючи і свої власні захоронки для дівчат і для хлопців, а також дім для виселенців,—коло 1200 дітей і чимало дорослих „біженців“, не придатних до роботи.

Українське товариство, що складається з самої української інтелігенції, згожуючись на пропозицію й прохання українського уряду прийняти під своє опікування 1200 дітей, гаразд разуміло, який важкий тягар підіймає на свої плечі, але воно радо пішло на це, сподіваючись допомогти українській державі в вихованню дітей-сиріт, у повні надії зробити з них чесних, розумних громадян.

Звичайно товариство і в думках не покладало, що йому доведеться утримувати дітей на свій власний кошт, бо не маючи таких грандіозних коштів, воно не погодилось би жадною мірою на таку комбінацію. Воно згожувалось віддати свою працю, свій досвід, свій догляд, свою відповідальність за матеріяльний і моральний бік справи,—кошти ж по умові з тов. міністра Красновським мали бути забезпечені українським урядом.

Тим часом справи пішли зовсім не так.

Т-во склало обрахунок на 1 чверть 1918 року на підставі норм вироблених краєвою нарадою і подало до міністра справ внутрішніх в надії одержати авансом належні гроші на утримання захистків до затвердження свого обрахунку. Але вже в страшному становищі опинилось товариство під час большевицького панування. Український уряд пішов з Київа. Замісць належних товариству 216.000 карб., воно встигло одержати тільки 25,000 авансу. Дітей чекала голодна смерть. Але т-во не згорнуло рук. Воно провадило свою діяльність під пострілами рушниць, під дощем самопалів та вибухами бомб. Дякуючи енергії членів комісії й заходам біженецького департаменту, т-ву пощастило одержати харчі для дітей і видерти навіть у большевицької влади, з великою небезпекою для життя членів комісії 25.000 карб.

Таким робом найстрашніші часи діти перебули і т-во допомоги жертвам війни має повне право сказати, що його заходами тисяча українських дітей не вмерла з голодної смерти

Український уряд вернувся,—минув час найтяжчої небезпеки. Проте обрахунок на першу чверть року, що т-во подало українському міністерству, воно не встигло розглянути й подати на затвердження Центральної Ради, коли стався відомий coup d'etat і українське т-во допомоги жертвам війни опинилося знову перед новою владою.

Обрахунки т-вом давно складені, вони перейшли через всі інстанції, але все ж таки не дивлячись на виконання всіх формальностей, т-ву не видають тих коштів, без яких воно не може надалі провадити свою діяльність. Замісць того, щоб за 2 чверти року одержати від уряду по обрахункам 532.000 карб. т-во одержало тільки 210000.

Такий недобір потрібних коштів поставив т-во в катастрофичне матеріяльне становище: по захистках панує дійсний голод; діти, обдерті, босі хворі з голоду,—захарчовані,—що на них і глянути страшно. Через голодування серед дітей шириться куряча сліпота, цинга, та инші хвороби. Лікарь в „Яслях“ п. Красильникова документально стверджує, що під час лікарського прийому вона не може як слід оглядіти маленьких дітей, бо вони, знесилені голодом, навіть під стінами не можуть стояти, хиляться, падають на долівку і засипають. Через брак одежі діти перестали ходити до шкіл.

Борги т-ва страшенно збільшились, фірми зрікаються постачати т-ву продукти. Продовольча управа, Електричне т-во вимагають платні по поданим їм обрахункам і в де-яких захистках вже припинено електричну енергію. Домовласники погрожують виселити захистки з своїх будинків, гімназії загрожують викинути дітей з гімназій.

Служачі Т-ва, не одбираючи жалування, кидають службу, майстерні припиняють свою роботу, і діти, замісць того, щоб вчитися в майстернях і виходити корисними для держави ремісниками, псуються, розбещуються і з голоду привчаються красти.

Такий стан річей.

Т-во боролося з ним до останньої можливости,—воно зробило приватні позички серед своїх членів, але час іде, т-во не вертає зроблених позичок і не має до кого більше звертатись. Т-во вдавалося до всіх інстанцій, подавало кілька разів докладні записки, посилало депутацію і до тов. м. внутрішніх справ і до самого голови ради міністрів, виясняючи йому неможливість такого стану річей.

Голова ради міністрів обіцяв депутації товариства, що належні т-ву гроші буде в найшвидчому часі повернено йому; біженецький департамент зробив усе, що від нього залежало, щоб прискорити ту справу,

*) Див. „Отчетъ о дѣятельности общества для оказанія помощи населенію Юга Россіи“.

до послуг Держави свій апарат у справі розпределення монополізованих товарів, провадить широку культурно-національну і наукову роботу і цілком ясно, що розвізиція помешкання дуже зле одіб'ється на його роботі; доведеться, або з'ужувати діяльність де-яких оддiлів, або й зовсім їх закрити, а це зруйнує справу Дніпросоюза в цілому. Хиба не було до послуг влади

реквізувати один з істнуючих в Київі ресторанів, або кафе? Останнє нікому б не пошкодило, тим більш, що таких ресторанів і кафе у Київі—безліч.

Є. Філіпович.

У КИЇВІ.

Про кризис міністерства.

Велика рада міністрів. На засіданню ради міністрів 22-го липня були розглянені й затверджені штати служащих почтово-телеграфного відомства, закон про утворення фонду національної бібліотеки української держави і законопроект про асігновку 3.000.000 карб. вищим школам на паливо.

Мала рада міністрів. На засіданню 22-го липня мала рада міністрів розглянула такі законопроекти:

1. Про заснування при середніх школах 350 стипендій імени видатних українських діячів.

2. Про українські карти до гри і про встановлення на них монополії.

3. Про одпуск засобів військовому відомству на заходи проти занесу холери і по боротьбі з нею.

4. Про організацію головного управління по військових справах і про реформування місцевих військових присутствій.

Серед урядовців м-ва земельних справ обговорюється справа про допустимість служби в кількох міністерствах в один і той же час. Як на приклад такої служби, вказують на урядовця В. К. Шульгу, котрий числиться на посаді директора департамента державного майна м-ва земельних справ. Крім цієї посади д. Шульга служить у тому ж міністерстві завідуючим канцелярією київської удільної округи і одержує по цій посаді жалування, казенну кватирю, з опаленням, освітленням і ин., причому по удільній окрузі д. Шульга не виконує ніяких обов'язків і під час праці не ходить туди. Цей же д. Шульга служить щей у военно-промисловому комітеті.

Радіотелеграма з Берліна. У Київі одержано такі радіотелеграми з Берліну:

„Совітський уряд згодився для оборони германскої місії в Москві викликати кілька сот германських салдатів".

„Совітський уряд повідомив германський уряд, що з числа лівих соц.-рев., котрі признались в тім, що вони є верховодами вбивства Мірбаха, розстріляно 13 чоловіка.

Багато соц.-рев., посажено в тюрму. Ведеться розслідування про причетність їх до вбивства.

Наказ міністра доріг. За підписом міністра доріг Бутенка видано такого наказа:

„Беручи на увагу, що багато вищих служачих на лініях ставляться байдуже до залізничного страйку, наказую негайно довести до відома всіх линейних служачих, що ті з них, на яких лежить обов'язок вживати тих чи инших засобів до припинення страйку, і котрі не виявлять у цьому напрямі потрібної енергії будуть строго відповідати за безд'яльність".

Хліб для Київа. По відомостям державного хлібного бюро, на залізниці коло Київа є до 70 ваговів борошна, призначеного для Київа. В мелітопольському районі є значна кількість навантаженого для Київа хліба,

Вжито заходів, щоб як тільки підуть поїзди, цей хліб у першу ж чергу був направлений на Київ.

Іще панахида. Сьогодня на дев'ятий день смерти Миколи Романова київські монархисти знову служитимуть панахиди по багатьох київських церквах.

З большевицьких пазурів. До Київа цими днями повернувся київський художник д. К., котрого большевики трохи не розстріляли коло української границі. Коли д. К. пізно увечері приїхав на ст. „Коренево" у нього серед инших сконфіскованих речей знайшли два плани: план Москви і план Київа. Рішивши, що це шпигун, совітська пригранична варта одправила д. К. назад. на найближчу станцію „Жолобово", де звичайно розстрілюють усіх запідозрених.

Д-ю К. пощастило уговорити одного з конвойних за гроші викинути за вікно ті злощасні плани. В „Жолобові" большевицьке начальство не знайшовши у д. К. нічого компромітуючого, одпустило д. К. на волю.

Як каже д. К., большевики частогусто грабують пасажирів просто в комендатурах, при чому б'ють людей до крови. забирають уже, навіть сірники.

Студентські організації. Комісії в складі представників від об'єднаних рад студенських громад м. Київа знайшли самою відповідною організацією студентства—се спілку студентів українців всіх вищих шкіл Київа.

Спілка матиме на меті задовольняти духовні і економичні потреби сучасного українського студентства.

Для чого на кооперативних підвалинах будуть улаштовуватися ріжні культурні і економичні заклади спілки.

Для більш успішної праці своєї—економична студентська рада, з'огляду на скрутне становище, в якому опинилося наше студентство, закликає відноситися товаришів уважно до праці по об'єднанню студентства і особливо допомогти в справі регістрації українського студентства м. Київа.

Регістрація ця доручена, регістраційному бюрові і провадиться з метою вияснення сил нашого студентства, а також з'ясовання всіх невідкладних його потреб.

Про час і місто регістрації буде окреме оповіщення.—В недалекому часі має виходити друкований орган українського студентства м. Київа.

Всеукраїнська студентська конференція. Об'єднані ради студентських громад приступили до підготовчої праці по скликанню всеукраїнської студентської конференції. На конференції має бути представлено організоване українське студентство не тільки вищих шкіл на Україні, але, по можливості, і по за межами її. Мета конференції. крім організації об'єднання, координація праці, що до українізації вищої школи, а також поліпшення економичного становища.

Студентська кавярня. Економична рада українського студентства знайшла необхідним негайно приступити до заснування на кооперативних підвалинах у Київі власної кавярні, в якій, з огляду на не помірне побільшення цін на харчування, відчувається надзвичайна потреба.

Меморандум п. міністру освіти з'їзда комісарів освіти. З'їзд губ. і повітових комісарів по народній освіті, скликаний за ініціативою міністерства освіти на 11-го липня ц. р. для розгляду стану народньої освіти на всій Україні, розуміючи всю величезну вагу організованої праці в ефері культури, вважає за свій службовий і громадський обов'язок довести до відомости пана міністра освіти про отаке наше розуміння справи.

1) Перевести в життя принціп організації Укр. Держави на укр. національно-культурному ґрунті міністерство народньої освіти зможе тільки спираючись на добре організований свій апарат на місцях, яким по ідеї є інститут комісарів освіти. 2) Інститут комісарів освіти виник в часи початку будування Укр. Держави на руїнах колишньої Рос. імперії; люде, що стали в складі зазначеного інституту, творили справу державного будівництва; протягом року комісари освіти мусіли організувати і обороняти не тільки школу, а й саму ідею української школи і національну українську культуру—головний життьовий нерв і підвалину Укр. Держави. 3) Тим часом становище комісарів освіти, як з боку правного так і матеріяльного, ба навіть морального, перебувало та й досі перебуває в стані близькому до катастрофичного. З боку правного губерніяльні та повітові комісари не мають спроможности виявити свою ініціативу і вести творчу роботу, бо їх інструкція, надаючи їм функції контролю і інформації, позбавляє їх права активної участи в роботі. З боку матеріяльного комісари не мають ніяких коштів для цієї установи. Юридична безправність частогусто загрожує комісарам тим, що найдрібніші розпорядження будуть скасовані, а це вже руйнує престіж як його самого, так і міністерства. Тим часом загальний стан шкільної і взагалі культурно-просвітньої справи вимагає тепер як найцильнійшої уваги та напруження сил усих органів міністерства, бо нижча школа нині переживає добу матеріяльного занепаду і кризи, не маючи ніякого авторітетного органу, що оборонив би його інтереси і зв'язував з міністерством. Середня школа знаходиться в стані деморалізації через вороже відношення, як з боку частини громадянства, так і учительського персоналу, в більшости поставленого російським обрусительним правительством. Вища школа, при тому стані в якому вона перебуває зараз не дає ніяких надій, що там творитимуться інтелектуальні сили укр. нації. З огляду на все вищезазначене, щоб уникнути загрожуючої нам культурної руїни, на нашу думку, треба негайно поставити інститут комісарів на належну височінь, а саме: до остаточного обґрунтування правничого життя України органичною законодавчою роботою вищих державних установ, доки українське життя кермується ще старими російськими законами, надати губ. комісарам права шкільних округ, скасувавши, як стару інструкцію губерніяльним комісарам, так і істнуючий поки що комісаріат шкільних округ, а також поширивши компетенцію губ. комісарів на всі типи шкіл. Треба негайно призначити комісарів в тих місцях де їх немає, а надто на Харьківщині.

Приєднати в склад комісії по утворенню статуту інституту комісарів представників цього інституту, котрі, як люде, знаючі становище на місцях, були би дуже корисні в цій справі і — надати губ. комісарам право безпосередніх зносин з усіма департаментами міністерства освіти. Повідомляючи пана міністра про все вищезазначене, з'їзд має певну надію що потреби і інтереси молодої української школи звернуть найпильнійшу увагу міністерства освіти та й взагалі вищої влади, бо в противному разі в недовгім часі український нарід стане перед сумним фактом, що з самої української школи лишаться мізерні уламки.

12 липня 1918 року.

На Мурмані. Перехоплена у Київі англійська радіотелеграма повідомляє що висадка союзного війська на Мурмані продовжується. В останні дні висадились нові частини територіяльної піхоти (ополчення) артилерії і кінноти. Військо привозить з собою велику кількість сукна, харчових продуктів і хліба, котрі дешево продають людности. Всюди совдепи переходять на бік англо-французів.

Вісти з краю.

Крадіж по селах. Пишуть нам з Масковець, Переяславського пов. (Полтавщина), що там і в околиці бувають часті випадки крадіжи по селах. Передовсім обкрадають млини і взагалі, крадуть там, де лежить хліб. Злодії користуються тим, що селяне зайняті працею в полі—нападають і грабують серед білого дня

Грабіжники. В Лебедині (Харьківщина) напало на дім князя Юсупова, 5 грабіжників і вимагали грошей. Через те, що грошей не знайшли, грабіжники забрали багацько коштовної одіжі.

Волковський хутір ограбовано на кілька тисяч карбованців.

ТЕЛЕГРАМИ.

(Од Українського Державного Телеграфного Агентства.)

Французські успіхи.

Французьке офіціальне повідомлення за 22 липня 1918 р.

На протязі дня германці намагалися сильними контр-атаками спинити наступання союзників між Марною і Урком. Франко-американське військо встояло проти всіх атак супротивника і вело далі своє наступання. Воно пройшло височини на схід від Лакруа і Грізель, уряло хутір Епье і заняло місцевість на північний—схід від Мон-Сен-Пер. Між Марною і Реймсом розвилися жорстокі бої, котрі не дали ніякого результата германцям. Французи вдержують свої лінії в Буа-де-Куртон і в Буа-дю-Руа. На північ англійське військо при своєму переході взяло 200 бранців і 40 кулеметів. На північ від Урк і на фронті Шампані гарматна діяльність без операцій піхоти.

В Італії.

Австро-угорське повідомлення 22-го липня.

На італьянському фронті ніяких особливих подій. В Албанії супротивник відновив свої атаки три дні тому на північ від Берата і у верхній долині Довелі. Крім місцевих удач він не мав успіху. Бій іде далі. Між Семані і морем наші розвідочні відділи пробрались по багатьох місцях в італійські позиції.

Розмова Зайдлера з Васильком.

ВІДЕНЬ, 21. Корбюро сповіщає: Міністер президент Зайдлер вчора після наради з лідерами партій довго розмовляв з лідером українців Буковини Васильком. Опісля до наради було запрошено депутатів Петрушевича, Левицького, знов Василька. Категорична заява голови польського клубу Тертіля, що Галичина не буде розділена, викликала занепокоєння в українських колах, яке збільшилось після другої наради Тертіля з графом Буріяном.

На фінляндський трон.

СТОКГОЛЬМ, 21. Корбюро повідомляє. З відомостей в певних фінляндських джерел фінляндський посол у Берліні довів до відома сенату, що цісарь Вільгельм згоджується щоби один його із синів був запропонований кандидатом на фінляндський трон.

Рейси Акерман-Одеса.

БУКАРЕШТ, 20. Румунсько Дунайська флотілія відновила рейси між Акерманом та Одесою.

Підвищення податків.

БЕРЛІН, 20. „Льокаль Анцейгер" повідомляє, що в англійських парламентських колах говорять про підвищення в майбутньому році всіх податків на 65 відсотків.

Становище в парламенті.

ЛЬВІВ, 21. Як передає „Лембергер Цейтунг" становище в парламенті ускладнюється. 20/7, в бюджетній комісії німецькі депутати зробили обструкцію, намагаючись пошкодити південно-слов'янським чешським представникам голосувати за державні проекти. Слов'янська опозиція вживає всіх заходів щоби, примусити Зайдлера податись в одставку. Німецькі національні партії намагаються захистити уряд несподіванок од сюрпризів до кінця переговорів між партіями. Українці заявили, що голосоватимуть за бюджет. Польський клуб стоїть в опозиції до уряду. Коли до 25/7, становище не буде вияснено чекають одставки Зайдлера.

Українська гімназія.

КАМЯНЕЦЬ ПОДІЛЬСЬК, 23. Заходами членів „Просвіти" в Камянці з осени видчиняється українська гімназія в складі трьох молодших класів.

Проти декларації держав згоди.

ЦЮРІХ, 21. „Журналь" повідомляє: Соніно від імени італійського уряду протестував проти декларації держав згоди про утворення чехословацької держави, через що декларація лишилася без наслідку. Італійці бояться, що чехословацька агітація загрожує їх домаганням що до Адріатики, а тому уникають контакту з агентами слов'янських комітетів.

Законопроект про євреїв.

БУКАРЕШТ, 21. Корбюро повідомляє: міністер-президент Маргіломан вніс у сенат законопроект про євреїв і вимагав, щоб його спішно було обговорено. Пропозиція прийнята.

На посаду губернатора штату.

НЬЮ-ЙОРК, 21. Рейтер повідомляє: кандидатами на посаду губернатора штата Нью-Йорк виставлено Рузвельта, Гітмана, Годта генерал-адвоката Левіса. Коли Рузвельт згодиться прийняти посаду, другі кандидати знімають свою кандидатуру.

Розстріл редактора.

ЖЕНЕВА, 21. Агентство Гаваса повідомляє: Дюваде бувшого редактора видавця „Боне Руж", якого обвинувачили в державній зраді, розстріляно 17/7.

Інтерпеляція.

ЛЬВІВ, 21. Новий „Курьер Краковський" повідомляє з Варшави; політичне становище в державній раді раптово змінилося через зроблену ін-

---

т-во виконало всі формальности і грошей не одержало й досі.

Бачучи таке катастрофичне становище справи, товариство подало біженецькому департаментові записку в якій зазначає такий свій рішенець:

„Одержуючи з усіх боків тільки одні неприємности і в той саме час досягаючи своєю діяльністю результатів цілком протилежних тій меті, яку т-во ставило собі беручи на себе з доручення уряду тяжку працю виховання і утримання в наші голодні часи дітей,—т-во вважає за свій моральний обов'язок заявити урядові, що працювати воно може тільки тоді, коли уряд дасть відповідні кошти по кошторисах т-ва в мінімальних розмірах. Коли ж усі вимоги т-ва не будуть в самому короткому часі задовольнені, т-во буде приневолене прохати уряд зняти з нього наложені на нього обов'язки."

Таким робом справа спинилась на тому, що голова ради міністрів пообіцяв т-ву видати належні йому гроші в найшвидчому часі. Не вважаючи на це грошей т-ву не виплачують і українське товариство змушене припинити свою діяльність. Яке ж міністерство противиться тому, щоб виплачені були гроші українському товариству? хто власне веде справу до того, щоб воно зовсім ліквідувало свої справи? хто засуджує на голодну смерть 1200 душ українських дітей?

Питання марні... Та коли б навіть і було в кого-небудь таке бажання, —уряд український не може допускати такого знущання і з т-ва і з дітей жертв війни. Треба так чи инак ліквідувати справу, але пам'ятати, що життя людське не Гордієв вузол і викинути раптом на вулицю 1200 сиріт—це придбати державі 1200 злодіїв та розбишак, що будуть жорстоко помщатись за своє знівечене, пошарпане життя.

Т-во поставило перед українським урядом свій ультиматум, але воно не хоче припинити свого істнування, не озвавшись до українського громадянства.

Діяльність т-ва відома не тільки —но на Україні, а і в Австрії; вона почалась на очах усіх. В найтяжчі хвилини життя України вживаючи всієї можливої енергії провадило т-во свою важку працю, щоб допомогти, щоб зарятувати тих нещасливих громадян України, що гинули під колесами російської державної колесниці. Не маючи ще жадної державної допомоги, воно заклало свої дитячі захистки, щоб урятувати хоч сотню українських дітей від тієї русифікації, яка проводилась у захистках Татьянинського й инших комітетів. Воно перше завело в своїх захистках українську школу. Воно закладало філії по инших городах, щоб ширити українські організації і допомогу українцям по инших центрах Воно посилало своїх посланців по инших місцях, у західній і східній Сибірь, закладаючи й там свої філії, підтримуючи й там закинутих російським урядом на страшне заслання українців-галичан.

Що могло—те робило; коли зробило мало,—не диво: воно не мало допомоги, боролося, скільки вистарчало сил, і може з чистим сумлінням сказати, що вкладало в справу всю енергію і всю любовь, яку тільки можна було здобути з серця окривджених людей.

Хай буде, що буде...

Коли ж т-ву „Юга Россії" доведеться по чотирох роках припинити свою діяльність і кинути на вулицю 1200 українських дітей—хай відає українське громадянство, що т-во

Л. Старицька-Черняхівська.

терпеляцію про валюту. Інтерпеляція містить різке обвинувачення уряду, який заявив, що він не потерпить ніяких уваг.

Курси української мови.

КРЕМЕНЧУК, 22. Відкриваються курси української мови для вчителів земських шкіл, котрі організує повітова земська управа. „Просвіта" влаштовує при курсах виставу українських наукових підручників педагогічної літератури.

Виїзд консулів.

ХАРЬКІВ, 22. Виїхали з Харькова представники англійського, французького, бельгійского консульств.

Суторуський напрям армії.

РОСТОВ над Доном, 22. Штаб добровольчої армії заявляє з приводу поширення чуток, які мають метою посіяти ворожнечу поміж добровольчою армією та донським козацтвом, що жадні зовнішні впливи не в силі перемінити суто руського напряму армії. При тому штаб вірить у розум та серце донського козацтва, що зв'язане добровольчою армією спільними інтересами, бойовим співробітництвом.

Арешт за зневагу до старших.

РОСТОВ над ДОНОМ 22. Станичне зібрання Грушівської станиці рішило карати дезертирів на тіло після того позбавляти гідности козака й висилати з станиці на три роки. По постанові станичного зібрання вихід на вулицю після десяти год. вечора без важної причини карається арештом або громадськими роботами до семи днів, подібна кара за зневагу до старших людей. Арештували, посадили до в'язниці п'ять купців, яких обвинувачують у спекуляції.

Вибух.

РОСТОВ над ДОНОМ, 22. У центральній частині міста коло памятника Платову стався вибух великої сили. Причина невідома, жертв не було.

Інгуші.

СИМФЕРОПОЛЬ, 22. Віддік інгушів, що прибув для підтримання уряду Криму, зробив багато арештів.

Цензовики.

СИМФЕРОПОЛЬ, 22. Оголошено новий закон про земські вибори на підставі засад принятих на з'їзді земців цензовиків.

Нема хліба.

СИМФЕРОПОЛЬ, 22. На грунті браку хліба розпочались бешкети. Спекуляція борошном та хлібом набірає величезних розмірів.

Акційне т-во.

КОБЕЛЯКИ, 22. Організується акційне товариство цукрового рафінадного заводу.

Арешт большевицького комісара.

ОЛЕКСАНДІВСЬК, 22. Арештовано й замкнено у в'язницю большевицького комісара фінансів анархиста Шаровського.

Німці в Азові.

РОСТОВ над ДОНОМ, 22. По повідомленню німецької комендантури Азов занято німецьким військом разом козами. До Ростова доставлено военнополонених, з Азова, між ними вісім членів Азовського военно-революційного комітету.

Пробний поїзд.

ЖИТОМІР, 22. На лінії Житомір-Коростень пущено пробний поїзд. Адміністрація сподівається ліквідації страйку.

Як виплатять гроші.

ОДЕСА, 22. Два зібрання залізничих машиністів, що відбулись, не дали певних наслідків. В майстернях становище на користь розпочаття праці, більша частина робітників має намір сьогодня розпочати працю, як виплатять платню. У звязку з цим сподіваються, що сьогодня увечері розпочнеться частковий рух.

Окружний Союз.

КАНІВ, 22. Відкрив діяльність Окружний Союз споживчих товариств, у який ввійшло 22 товариства.

Південні дороги.

МИКОЛАЇВ, 23. Страйк минув південні дороги, не дивлячись на телеграму страйк комітету про припинення руху. Поїзди нормально приходять й отходять на північ.

Ліві есери.

МИКОЛАЇВ, 22. Одержано радіо з Берліну: совітський уряд повідомив німецький уряд, числа із лівих есерів, які признались були ініціяторами убивства Мірбаха, розстріляні тринадцять. Велика кількість есерів сидить у тюрмі до розслідку участи їх в убивстві. Совітський уряд висловив згоду для охорони німецької місії в Москві викликати кілька сот німецьких солдатів.

Змова есерів.

МИКОЛАЇВ, 22. Радіо повідомляє: В Оренбурзі викрито змову есерів та інтелігенції з участю офіцерів. Зброю видавали змовникам із складів красної гвардії.

Попит на книжку.

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОД. 23, Губернське земство завело в повітах 65 книгонош. Попит на книжки по селах великий, книжки росходяться переважно історичного змісту та природничі.

Можливе відновлення руху.

ОДЕСА, 23. Страйк вважається невдалим. Кожної години сподіваються відновлення руху. Поїзди до Австрії відходять досить точно. По просьбі служачих залізничих відновила працю головна контора майстерень для вирахування суми платні. Сьогодня розпочався рух службових, також дачних поїздів.

Література, наука.

„Народня Справа". Вийшло ч. 28 „Народньої Справи". Зміст: Треба робити!—Про гетьмана Мазепу та про Шведчину—*Євг. Сисоєнко.—Василь Тихий*: Герої—*Триницький*: Пошесть.—*Лік. В. Захмарний*: Про холеру.—*С. Д.* Про адміністр. суд.—*Б. Дорошкевич*: Про що пишуть.—*Ол. Сачківська*: Лякса у телят.—*Н. Григорьев*: Освітні заходи.—Хроніка.—Всякі звістки. За кордоном.

„Досвід". В кінці цього місяця вийде в Київі новий журнал „Досвід". До співробітництва в „Досвіді" запрошено багатьох відомих письменників.

Дописи.

З ДОНУ. *Військова повинність.* Ростовське городське військових справ присутствіє одержало з Новочеркаська від областного повідомлення такого змісту:

По смислу основних законів всевеликого війська донського (п.п. 13 і 14) жителі Донщини, приписані до сословних громад України, Великоросії, Кавказу і пр., яко належні громадянством „к государственным образованіям", нині не зв'язаним в одне ціле з Донською областю, *не можуть нести військової повинности в рядах донського війська* і не підлягають „пріпіске" до місцевих призивних участків, а повинні вважатися *яко „иностранци"*, через те „і видача їм свідетельств о пріпіске не может іметь места".

— *Канонада.* Тижнів зо два було за Доном тихо. Нині в Ростові знов чути було гарматну стрілянину, навіть кулеметну.

— *В стані большевиків.* Кажуть ніби на Кубані й Донщині большевики мають велику силу добре озброєного війська; харчових припасів є досить. Але піяцтво, респуста, неслухняність і, через те, неможливість запровадити дисципліну в війську—стають на перешкоді большевицькому командуванню.

— *Дезертири.* Донський атаман, в приказі за 25 червня ст. ст. № 326, зазначає, що „знов наблюдаются прискорбные і позорные для казачества случаї дезертірства із частей войск, сражающіхся с красной ґвардієй". Таким „предателям Родного Края" прощення не має бути, станиці не повинні їх помилувати, і вони строгу кару матимуть.

— *Сподіваються большевиків.* Ростовська ліва демократія не перестає сподіватися повороту большевиків до Ростову. А нині й серед буржуазії виникли вперті чутки й повстає віра, що „неделі через две в Ростове будут большевікі". Це викликає тревожний настрій.

— *Комерційний інститут.* Комерційно-економичний відділ вищих жіночих курсів у Ростові нині перетворюється в Комерційний Інститут. Торговельно-промислові і кооперативні підприємства дають матеріяльну допомогу. Інститут матиме кооперативний відділ.

— *Кооперативний Банк.* В Ростові відкривається кооперативний банк. Предсідателем обрано Р. Ф. Реннінґа, котрий до цього часу був предсідателем совіту південно-східних кооперативних з'їздів.

— *„Родныя картіни".* В одним оддіді ростовської городської больниці покійника було винесено в сіни, де він пролежав цілий день. Це дуже нервувало хворих, але на це ніхто не звернув уваги.

Одна одужавша хвора одержала з цейхауза своє вбрання геть вкритим паразитами.

Не диво, що треба нам німецької культури. А попереду—доброго віхтя й скребла та, мабуть, „ежових рукавиць".

— *Український національно-культурний клуб.* Вже уложено статута, підшукується добре помешкання, організується хор, на організаційні потреби є вже де які кошти.

— *Курси.* За допомогою ростовської „Просвіти" лекторськими силами, організуються і відкриються на цих днях курси української мови для залізничників в Ростові—на 60 осіб і в Таганрозі—на 180.

Українська справа на Таврії.

Нігде, мабуть, українська справа так не занехаяна й забита, як у нас, на Таврії. Всякі обставини історичного та політичного характеру вимагали од московського уряду, щоб він звернув особливу увагу на наш край, і через це спокон віку на державних та громадських посадах сиділи скрізь люде чужі, які або вороже ставились до України, або зовсім не хотіли її знати, щоб не наробити собі лиха. Через це коли Україна зробилась незалежною, то наша Таврія мало приймала участи в своєму національному та культурному житті, хоча її людність має 60% українців.

Залежить це од того, що люде, які стояли на чолі громадянської думки не розуміли істинної волі більшости людей і не домагались виконання їхніх бажаннів. Наприклад, ще за Центральної Ради представники від трьох північних повітів ухвалили приєднатися до України, але далі цієї постанови не пішли і через те ці повіти довго були яблуком суперечок та заколоту між Україною і Московщиною.

Але ця крига під палкими проміннями народнього пробудження почала роставати. Після большевицького терору, коли селяне трошки од його спочили, деякі свідомі українці розпочали знову свою працю для культурно національного виховання народу.

У місті Мелітополі на повітовім учительськім з'їзді вчителі українці хотіли виробити програму для української школи та засновати курси українознавства. Але ці по других місцях на Вкраїні звичайні бажання у нас зробили великий заколот учителі великороси та несвідомі „малороси" побачили в цьому щось небезпечне для їх шкурних інтересів і відмовились за „несвоевременностью" ухвалити відповідні постанови. Один з п. інструкторів з східної московщини назвав ці домогання навіть „большевизмом". Це примусило українців самим братись за діло та кувати свою долю. Вони заснували повітову вчительську спілку, яка метою своєю поставила культурно-національне виховання українських громадян. Допомагає цим заходам місцева газета „Наш Степ" та місячник „Степова Просвіта", перші українські органи на Таврії.

Але треба зазначити, що свідомих сил на Таврії дуже мало, а ті, що є, не можуть нести на плечах усю вагу праці, яку треба зараз виконати; мові ж діячі слабо відгукуються, а більшість наших інтелігентних громадян дивиться на це з боку не приймаючи активної участи у творчій праці на користь рідного краю.

Вчитель К. Трохименко.

Листування редакції.

Іржі, Радомишль. Про події в с. Забіччі охоче надрукували б, та нецензурне.

Повідомлення.

◁ **До кобзарів м. Київа.** Сповіщаю всіх кобзарів, які зголосилися або мають зголоситись до вступу в перший кобзарський хор, що перша репетиція відбудеться в середу 24-го липня о 6 годині вечора в помешканні канцелярії Т-ва „Батьківщина"—Хрещатик, 35. Прохаю не спізнюватись і приходити обов'язково з струментами.

Василь Змець.

◁ **Юридичне бюро для селян.** Для допомоги селянству організовано юридичне бюро, яке має на місті приймати заяви, од селян і їх організацій, для законного захисту од неправильно покладених контрибуцій за економічне майно, не законні арешти, злочинства адміністрації инше. Заяви приймаються особ. і по пошті. Допомога сама даремна, видатки не оплачуються. Адреса бюро: Київ, Кузнечна вул, 68, пом. 3, Редакція „Народньої Волі". Особисто від 2 до 4 г. що дня.

◁ **Київський губернський комітет селянських спілок.** Губернський комітет пропонує всім спілкам одчинить запис членів в спілку.

Сам одкриває запис членів в спілку, на правах волостної організації, для м. Київа і його околиць. Всіх товаришів бажаючих вступити в спілку комітет прохає подати заяву в редакцію „Народньої Волі"—Київ, Кузнечна, 68, для А. С., або особ. од 12—1 г. дня.

Туди ж просить подати заяву всіх селянських організацій на Київщині; де вони істнують і скілько мають членів.

◁ **Селянська громада.** У четверг, 25-го липня, о 7 год. вечора, відбудеться чергове засідання Головної Ради Української Селянської Громади. Всі члени Ради повинні прибути обов'язково без запізнення.

◁ **Всім окружним, районним, місцевим і перевозки пошт радам.**

Заходами Головної Ради Всеукраїнської П.-Т. і Телеф. Спілки—нові оклади Радою Мін стрів стверджені з 1-го червня. Ставки будуть оповіщені почтою.

◁ **„Українофільма".** В м. Київі заклалося товариство на паях „Українофільма", в склад котрого входять українські громадські організації, діячі і фаховці сцени.

Завданням цього товариства є вибор і поширення кінематографичних українських фільм історичного, етнографичного, географичного і ин. змісту. За для того т-во в першу чергу вже подбало на Лук'янівці за 70.000 карб. велике, добре пристосоване ательє з лабораторією, в котрому має незабаром приступити до самої фабрикації картин.

Товариство на перші часи обмежується паевим капіталом в 200.000 карб., по 5.000 карб. пай, з котрих лишилося не взятих паїв на 50.000 карб. Більшість паїв розібрані Дніпросоюзом (80 тис. карб.), Українбанком, Київським Союзбанком.

Визнаючи всю величезну вагу такого суто-українського культурного підприємства, Центральний Український Кооперативний Комітет, в засіданні своєму 8-го липня ц. р. постановив вступити членом до зазначеного т-ва. Управа комітету, з свого боку, пропонує вам взяти пай і вступити членом до т-ва „Українофільма".

Член управи Г. Павловський.
Секретар В. Дудич.

◁ **Відкладання з'їзду лікарів.** Всеукраїнський з'їзд лікарів призначений на 28 липня по постанові організаційної комісії в цей термін не може відбутися, а відкладається до першої половини вересня. Причини тому: 1) страйк друкарів у Київі, через що відозви та оповіщеня не могли бути вчасно видрукувані і розіслані, 2-залізничний страйк, який став на перешкоді посилці повідомлень, також присилкою з місць докладів та ріжних оповіщень, а можливо що і приїзд участників з'їзду буде неможливий і 3) погроз-епідемії холери, коли присутність лікарів на місцях необхідна. Приймаючи на увагу всі ці причини організаційна комісія вирішила відложити з'їзд до вересня, свою роботу по організації з'їзда не припиняти і на далі, себ то ширше інформувати лікарів про з'їзд, приймати доклади і т. и.

Сповіщаючи про відложення з'їзду бюро прохає товаришів-лікарів і лікарські організації сповіщати всіх про це, а також готуватися до з'їзду в вересні присилкою докладів, повідомлень з місць, і т. и. Про точний термін буде оповіщено пізніше.

◁ **До організації загально-міської каси хворих.** Загальна каса хворих „Помощь" об'єднує зараз більш ніж 20 фабрик, заводів, друкарень та майстерень. У склад загальної каси хворих „Помощь" від 1-го липня ц. р, увійшла каса хворих „Лыбедская". Усякі справки та пояснення в справі приєднання нових підприємств і кас хворих до загальної каси хворих „Помощь" дає секретарь правління каси „Помощь" що дня від 4-ї до 6-ї год. вечора (Бесарабка, площа Богдана Хмельницького № 5, пом. 10.

Редактор Андрій Ніковський.

Оповіщення.

За дрова або гроші ШУКАЮ КІМНАТУ в осередку міста для 1-2 хлопц. Упр. арг. скл. Міліонна 8 Ф. І. ПОТАПЕНКО. 1—0843—1

ПРОД. лом чугуна і заліза до 500 пуд. і криг. пароконні сані Вознесен. спуск 22 від 12 до 2 години. 1—0837—1

Кімнату шукає урядовець Міністерства вн. справ. Звертатись: Лютий, Фундуклеївська 52 м. 12. 1—0840—1

Згублена дом. Комітету кн. д. № 47-5 Златоустов. вул. регістрац. карта № 823, яку ліч. не дійсною. 1—0839—1

Установа з Володимир. запрошув. вавша студ. мед. Прош повідом. адр. Тургенівська 49-7. 1—0838—1

Відділу Санітарної Просвіти М. Н. З. і опік негайно необхідна машиністка добре знаюча українську мову. 1—0842—1

Згублено посвідчення № 1195 діловода М. Н. З. і опік лікаря Ганни Ільовни Михайлюти яке прошу рахувати не дійсним. 1—0841—1

Згублено паспорт на ім'я Гр. Нікаиоров. Ніколаєва і дві сахарн. книжки на 6 душ. Прохаю вважати недійсними.

Книгарня Видавничого Т-ва „КРИНИЦЯ" у Київі
Нестерівська 27
Має на складі такі шкільні книжки:

Білоусенко	Життя Ісуса Христа	3 крб. — коп.
„	Баю-Баю (читанка)	2 „ 50 „
„	Весна (читанка)	1 „ — „
Грінченко	„Рідне Слово" (читанка)	3 „ 25 „
Чепіга Я.	Задачник для початков. шк.	р. II „ 80 „
Курило О.	Початкова граматика ч. 1	1 „ 10 „
„	„ „	ч. II — „ 80 „

2—941—1

Приймається передплата на громадський журнал „Чернигівський Кооператор"
видавництваЦентрального Союзу Кооперативів і Ради Кооперативних з'їздів Чернигівської губ. перше число виходить 19 липня—1 серпня. Пробне число вийшло 9 червня—26 липня 1918 року.

Передплата до кінця року 1918—12 карб. 3 міс.—7 карб. 1 міс.—2 карб. 50 коп. Адреса — Чернигів, Рада Кооперативних З'їздів Редакція „Черниговскій Кооператор". 3—940—1

В. Ново-Санджарівську реальну гімназію (з усіми правами держави) запрохують учителя української мови й історії (12 год.) і учителя математики (9 год.) з платнею по 6,000 карб. в рік і учитель мистецтва та черчення з платнею 4,400 карб. в рік.

М. Н.-Санджари Кобеляцького Повіту на Полтавщині. 2—0824—2

Конкурс на підручники.

Видавничий Відділ Міністерства Народньої Освіти оголошує конкурс на видання підручників для української школи.

В перше оповіщається конкурс на такі підручники українською мовою:

1. Історія України для нижчої школи.
2. Історія України-курс елементарний (для серед. школи).
3. Історія України-курс сістематичний (для старш. клас. серед. шк.)
4. Історія всесвітної літератури.
5. Історія Українського пісьменства.
6. Географія України. (з економичним нарисом).
7. Економична географія України (для стар. кл. гімназії).

Умови:

А. за кращі праці визначено такі премії
1—10.000 карб.
2— 5.000 карб.
3— 2.000 карб.

Б. Міністерство має виключне право на видання призначених книжок.

Б. Авторський гонорар згідно зь умовами.

Г. Термін подачі рукописів до 1 січня 1919 року. Д. Рукописи подаються до Видавничого Відділу Міністерства Освіти в пакетах під певним девізом чи псевдонімом, подаючи до цього в других пакетах під тим же девізом чи псевдонімом повне своє імя, призвіще і адресу.

Про програм зазначених підручників і другі справи цього конкурсу можна довідуватись більш докладніше в Видавничому Відділі Міністерства Освіти. 5—908—4

Сьогодня БІГИ. Початок 1 г. дня.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ. Видавничий Відділ.

Видавничий Відділ Міністерства Освіти із призначеного йому двохмільионого фонду визнає можливим фінансувати де-які видавництва які, мають в своєму розпорядженню зараз найлучші книжки-підручники, по експертіаі Міністерських Комісій. Замовлені й друкуються в цих видавництвах такі підручники:

1. „Українск. Школа" друкує	1. „Початок"-букварь Чекасенка	500.000 пр.
	2. „Рідна Шк". ч. ч. 1 і 2, Чекасенка	500.000 пр.
2. „Друкарь"	3. Задач. Бесараба для 1 і 2 року	100.000 пр.
3. Вид. „Всеувиго"	4. Букварь Грінченка	100.000 пр.
	5. Задач. Шапош. і Вальц. 1 і 2 ч.	35.000 пр.
4. „Т-во Шкільн. Освіти"	6. Аритметика, ч 1. Шарка	35.000 пр.
5. Поділ. Губ. Земст.	7. „Ярина" букварь Воронця	100.000 пр.
6. Міністерство видає	8. „Ярина" „ „	200.000 пр.
	9. Кордуба. Географич. атлас	50.000 пр.
	10. Мапа України	50.000 пр.

На ці книжки Міністерство Освіти приймає замовлення. 1—939

ОГОЛОШЕННЯ.

Записуйтесь в члени нового українського т-ва! Київський Будівельний Кооператив „Оселя" (Пушкинська 39 пом. 9 п'ятий поверх). Для вступу в то-ство необхідно: Подати заяву до правління з рекомендацією двох членів і внести вступну платню 100 карб.

Паєвий внесок 1000 карб. може бути внесений або зразу, або в розстрочку по 100 карб. на місяць. Прийом заяв що дня окрім свят від 11 до 2 год. 10—0833—

Друк. акц. т-ва „Петро Барський у Київі", Хрещатик № 40.